

Sygn. akt III AUa 1929/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Alicja Podlewska (spr.) SSA Bożena Grubba
Protokolant:	st.sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2017 r. w Gdańsku

sprawy B. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji B. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 sierpnia 2016 r., sygn. akt IV U 465/16

oddala apelację.

SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober SSA Alicja Podlewska

Sygn. akt III AUa 1929/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony B. S. odwołał się od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.: z dnia 23 lutego 2016 r. oraz z dnia 5 kwietnia 2016 r., odmawiających mu prawa do emerytury. Skarżący domagał się przyznania mu prawa do emerytury z uwagi na pobieranie renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, ukończeniem 60 roku życia oraz legitymowaniem się co najmniej 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedziach na odwołania wniósł o ich oddalenie. Organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony nie wykazał przesłanek z art. 184 (odnośnie decyzji z dnia 23 lutego 2016 r.) i z art. 31 (odnośnie decyzji z dnia 5 kwietnia 2016 r.) - ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Postanowieniem z dnia 8 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Elblągu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych połączył sprawy z odwołań ww. skarżącego do wspólnego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołania ubezpieczonego.

W wygłoszonym uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, iż swoje rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

Ubezpieczony B. S., ur. (...), legitymuje się prawem do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy na stałe. Pierwotnie ubezpieczonemu była przyznana renta inwalidzka, od dnia 24 czerwca 1985 r. Ubezpieczony jest zatrudniony na 1/4 etatu.

Na dzień 31 grudnia 1998 r. ubezpieczony legitymował się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym łącznie 19 lat, 11 miesięcy i 23 dni oraz nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wniosek o przyznanie emerytury ubezpieczony złożył w dniu 5 stycznia 2016 r.

Decyzją z dnia 23 lutego 2016 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. nie posiadał on 25 letniego okresu ubezpieczenia oraz 15 lat pracy w warunkach szczególnych..

Decyzją z dnia 5 kwietnia 2016 r. - po wniesieniu odwołania przez ubezpieczonego od decyzji z dnia 23 lutego 2016 r. - organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie artykułu 31 ustawy emerytalnej. Pozwany ustalił, że ubezpieczony jest uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy zaistniałym przed dniem 31 grudnia 2002 r., udowodnił wymagany 25 letni okres składkowy i nieskładkowy oraz nie urodził się przed 1 stycznia 1949 r.

Sąd Okręgowy odnosząc się do odwołania od decyzji z dnia 23 lutego 2016 r. wyjaśnił, że zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184. Przepis art. 184 ust. 1 stanowi zaś, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w przypadku skarżącego okres wynoszący 25 lat. Ust. 2 stanowi, że emerytura o której mowa w ust. 1 przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do Otwartego Funduszu Emerytalnego oraz złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w Otwartym Funduszu Emerytalnym za pośrednictwem zakładu na dochody budżetu państwa.

W myśl art. 32 ust. 1, ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3 zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3. Dla celów ustalenia uprawnień o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Sąd Okręgowy stwierdził, że skarżący nabyłby prawo do wcześniejszej emerytury przy spełnieniu łącznie przesłanek: ukończenia wieku 60 lat, legitymowania się na dzień 1 stycznia 1999 r. okresem ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat oraz 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, nieprzystąpieniem do otwartego funduszu emerytalnego. Sąd I instancji stwierdził, iż ubezpieczony nie spełnia tych przesłanek, albowiem nie legitymuje się łącznym okresem ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat przypadającym na dzień 1 stycznia 1999 r., jak również nie wykazał by pracował w szczególnych warunkach i miał okres 15 lat takiej pracy przypadający również na dzień 1

stycznia 1999 r. Z tego względu Sąd Okręgowy uznał, że nie można było przyznać ubezpieczonemu prawa do emerytury z obniżonego wieku na mocy artykułu 184 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Odnosząc się do decyzji z dnia 5 kwietnia 2016 r. Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 31 ustawy emerytalnej, osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r. uprawnione do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy przy wykonywaniu pozarolniczej działalności gospodarczej, działalności twórczej lub artystycznej, umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, lub przy wykonywaniu przez osoby duchowne i zakonne czynności religijnych lub czynności związanych z powierzeniem funkcji duszpasterskich lub zakonnych, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy zaistniałym do dnia 31 grudnia 2002 r. albo wskutek choroby zawodowej, mogą przejść na emeryturę: kobieta po osiągnięciu 55 lat, jeżeli ma co najmniej 20-letni okres składkowy i nieskładkowy i mężczyzna po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli ma co najmniej 25 letni okres składkowy i nieskładkowy. Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony ukończył 60 lat i legitymuje się 25letnim okresem składkowym i nieskładkowym. Sąd I instancji stwierdził, że ubezpieczony nie może być objęty dyspozycją tego przepisu, gdyż przepis art. 31 odnosi się jedynie do osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. a ubezpieczony urodził się w dniu (...)

Sąd Okręgowy zważył, iż do ubezpieczonego będzie miał zastosowanie przepis artykułu 24a, który stanowi, że emeryturę o której mowa w artykule 24 przyznaje się z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy, osobie która osiągnęła wiek uprawniający do tej emerytury oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym. Emeryturę przyznaje się od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawnionego do emerytury, a w przypadku gdy wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy była wstrzymana, od dnia którego podjęto jej wypłatę. Sądu I instancji stwierdził zatem, że ubezpieczony będzie miał prawo do emerytury, która zostanie mu przyznana z urzędu, dopiero z chwilą osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury.

Z tych też względów Sąd I instancji uznając decyzje organu rentowego za prawidłowe, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, domagając się zmiany zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Ubezpieczony zarzucił Sądowi I instancji niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy oraz nieuwzględnienie jego wniosków dowodowych.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony podniósł, iż decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest oparta na niekonstytucyjnym prawie odbierającym mu nabyte prawa do wcześniejszej emerytury w związku z przysługującą mu rentą inwalidzką spowodowaną wypadkiem przy pracy.

Zdaniem skarżącego prawo do wcześniejszej emerytury miał jeszcze w 2012 r. - przedłożył dowody w sprawie w Sądzie Okręgowym w Elblągu w postaci kserokopii decyzji organu rentowego o zmianie stażu pracy. W decyzjach tych „jest zawarta podstawa prawna”. Zdaniem ubezpieczonego wynika z nich bowiem informacja o uzupełnieniu okresu brakującego do pełnych 25 lat oraz wiek emerytalny ubezpieczonego - 60 lat.

Ubezpieczony zarzucił, że w chwili wejścia w życie w 2013r. przepisów podwyższających wiek emerytalny, wobec niezastosowania „stopniowego przejścia do podwyższonego wieku, ubezpieczonego pozbawiono prawa do emerytury. W ocenie ubezpieczonego w jego przypadku prawo zadziało wstecz, co jest krzywdzące, niesprawiedliwe i niezgodne z Konstytucją.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację ubezpieczonego należało oddalić, bowiem nie zawiera zarzutów skutkujących koniecznością zmiany, bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., sygn. akt II UZ 49/09, LEX nr 583831). W wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r. (II UK 309/09, LEX nr 604210) Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji w granicach jej treści i przedmiotu.

Decyzją z dnia 23 lutego 2016 r. pozwany odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016, poz. 887 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). Z kolei decyzją z dnia 5 kwietnia 2016 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 31 ustawy emerytalnej.

Wobec tego sporne w niniejszej sprawie było, czy ubezpieczonemu przysługiwały uprawnienia emerytalne w świetle stanu prawnego obowiązującego w dacie wydania ww. decyzji.

Sąd Apelacyjny oceniając generalnie jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd Okręgowy uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Systematyzując i uzupełniając ustalenia faktyczne Sądu I instancji, Sąd odwoławczy wskazuje jednakże, iż ubezpieczony ud. (...), od dnia 24 czerwca 1985 r. pobiera świadczenie rentowe w związku z wypadkiem przy pracy jakiemu uległ 21 grudnia 1985r.

Początkowo skarżący został zaliczony do trzeciej grupy inwalidów (vide: decyzja z dnia 20 września 1985 r., k. 5 a.r. – plik III). Od 1998 roku pobiera rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z ww. wypadkiem przy pracy (vide: decyzja z dnia 23 czerwca 1998 r., k. 51-53 a.r. – plik III). Od 2004 r. roku pozwany przyznał mu to świadczenie na stałe (vide: decyzja z dnia 22 października 2004 r. – plik III).

Na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony posiadał 19 lat, 11 miesięcy i 23 dni okresów ubezpieczenia (karta przebiegu zatrudnienia k. 6 a.e.) i nie wykazał żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych.

W dacie złożenia wniosku o emeryturę (05 stycznia 2016r.) staż ubezpieczeniowy skarżącego wynosił 26 lat 1 miesiąc.

Wskazane okoliczności nie były sporne.

Zgodnie z art. 184 ustawy emerytalnej, ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 roku uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy jeżeli m.in. w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (25 lat dla mężczyzn, 20 lat dla kobiet). Kwestię stażu pracy w warunkach szczególnych reguluje natomiast przepis § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 Nr 8, poz. 43), zgodnie z którym okres ten winien wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia.

Skarżący osiągnął wiek 60 lat urodzony w dniu (...), nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, ale na dzień 1 stycznia 1999 r. nie wykazał co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych i 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W konsekwencji nie mógł nabyć prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej, co słusznie stwierdził Sąd I instancji.

Zgodnie z przepisem art. 31 ustawy emerytalnej, osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., uprawnione do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej m.in. wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy zaistniałym do dnia 31 grudnia 2002 r., albo wskutek choroby zawodowej, mogą przejść na emeryturę, w przypadku mężczyzn po osiągnięciu wieku 60 lat i posiadania co najmniej 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynikający z art 31 ustawy emerytalnej w dniu (...), w tej dacie legitymował się ponad 25 letnim stażem ubezpieczenia oraz było uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, w drodze do lub z pracy zaistniałym przed 31 grudnia 2002 r. Przepis ten jednakże nie miał do niego zastosowania, gdyż urodził się po dniu 1 stycznia 1949 r.

Nie jest skuteczny zarzut ubezpieczonego pominięcia przez Sąd I instancji składanych przez niego wniosków dowodowych, tj. decyzji organu rentowego z dnia 1 marca 2010 r., 11 maja 2010 r. i 21 lutego 2012 r. (kserokopie decyzji k. 20-22 a.s.). Nietrafnie bowiem skarżący wnosi, iż decyzje te potwierdzają spełnienie przez niego warunku do nabycia prawa do emerytury w wieku 60 lat. Wskazane przez ubezpieczonego decyzje określały wysokość renty wypadkowej ubezpieczonego i zostały wydane przez organ rentowy w związku z przeliczeniem tego świadczenia, zgodnie z art. 62 ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2013 r.. W pkt II tych decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość podstawy wymiaru renty ubezpieczonego w danym okresie (ppkt 1) wskazując jednocześnie jakie okresy zostały uwzględnione do jej ustalenia (ppkt 2).

Zgodnie z art. 62 ustawy emerytalnej (w brzmieniu przed 01 stycznia 2013r.), wysokość renty dla osoby częściowo niezdolnej do pracy wynosiła 75 % renty dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy (ust. 2). Z kolei renta dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy w myśl ust. 1 tego przepisu wynosiła: 1) 24 % kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, oraz 2) po 1,3 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych, 3) po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych, 4) po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresu brakującego do pełnych 25 lat okresów składkowych oraz nieskładkowych, przypadających od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia, w którym rencista ukończyłby 60 lat. Nadto stosownie z ust. 3 przy obliczaniu renty okresy z ust. 1 pkt 2-4 uwzględniano się w pełnych miesiącach.

W myśl powołanego przepisu, ustalenie wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy polega na obliczeniu wysokości renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, a następnie zredukowaniu uzyskanej wartości do 75 %.

Z kolei algorytm obliczania wysokości renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy wyraża się sumą czterech wielkości, z których czwarty element (tj. w przypadku ubezpieczonego pkt II ppkt 2 lit. d decyzji, na które powołuje się skarżący), dotyczy tzw. okresu uzupełniającego, zwanego również okresem hipotetycznym.

Okres hipotetyczny oznacza okres brakujący do pełnych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, przypadających na czas od dnia zgłoszenia wniosku rentowego do dnia potencjalnego osiągnięcia wieku, o którym mowa w art. 24 ust. 1a ustawy emerytalnej. Przed dniem 01 stycznia 2013r., jak wskazano wyżej okres brakujący do pełnym 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych liczona od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia, w którym rencista ukończyłby 60 lat..

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 62 ust 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, do rzeczywistych okresów składkowych i nieskładkowych osoby uprawnionej do renty dodaje się zatem tyle lat (miesiący), aby wymienione okresy wynosiły w sumie 25 lat. Funkcja okresu hipotetycznego jest wyraźnie ochronna i pozwala uwzględnić dłuższy okres, co ma znaczenie w przypadku młodych rencistów, gdyż zwiększa świadczenie (por. komentarz Marcina Bartnickiego do art. 62 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych we wskazywanych przez skarżącego decyzjach z 2010 i 2012 r. o przeliczeniu renty, w pkt II pkt 2 lit. d, wskazywał okres hipotetyczny tj. brakujący do pełnych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, ustalony zgodnie z art. 62 ust 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Podkreślić trzeba, iż przepis ten nie regulował w żaden sposób uprawnień skarżącego do emerytury. Tym samym stanowisko ubezpieczonego, iż ustalenie przez organ rentowy w

decyzjach okresu hipotetycznego brakującego do pełnych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, oznaczało iż spełnił warunki do nabycia prawa do emerytury w wieku 60 lat. Powyższe stanowisko nie ma bowiem żadnego oparcia w przepisach.

Nietrafnie skarżący powołuje się na ochronę praw nabytych. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury i doktryny (por. Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego dotyczące zagadnień związanych z procesem legislacyjnym, Część I: Wpływ zasad państwa prawnego na tworzenie prawa, Dział 3 i 4: Zasada ochrony praw nabytych, Zasada niedziałania prawa wstecz (lex retro non agit), Wyd. Trybunał Konstytucyjny Warszawa 2015 r., wydanie czternaste, dostępne na stronie internetowej www.trybunal.gov.pl/publikacje/e-publikacje), ochronie mogą podlegać zarówno prawa nabyte wskutek skonkretyzowanego aktu stosowania prawa (wyroku, czy decyzji), jak i prawa nabyte in abstracto na podstawie ustawy przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. Zasada ochrony praw słusznie nabytych nie jest uzależniona od wszczęcia postępowania mającego na celu aktualizację uprawnienia. W przypadku prawa emerytalnego i rentowego, ochronie podlegają zarówno prawa nabyte wskutek skonkretyzowanych decyzji przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie wyroku. Przedmiotem gwarancji wynikających z zasady ochrony praw nabytych jest przysługujące określonej osobie prawo podmiotowe lub jego ekspektatywa. Przy tym zasada ochrony praw nabytych znajduje zastosowanie jedynie wobec takich ekspektatyw praw podmiotowych, które mają charakter maksymalnie ukształtowany. Wymaga to spełnienia przez podmiot domagający się ochrony ekspektatyw wszystkich ustawowych przesłanek nabycia danego prawa. O naruszeniu zasady ochrony praw słusznie nabytych można mówić tylko w wypadku zniesienia lub ograniczenia praw podmiotowego lub maksymalnie ukształtowanej ekspektatywy tego prawa. Wówczas w pierwszej kolejności w pierwszej kolejności należy ustalić, czy osobom ubiegającym się o świadczenie przysługiwało dane uprawnienie lub maksymalnie ukształtowana ekspektatywa tego prawa. Przy tym ekspektatywy praw objęte są ochroną wówczas, gdy spełniają wszystkie przesłanki ustawowe nabycia praw pod rządami danej ustawy, bez względu na stosunek do nich ustawy późniejszej. Gdy zaś określone przepisy nie stały się obowiązującym prawem, nie mogą być uznane za podstawę konstruowania praw podmiotowych, a co za tym idzie, nie mogą także być uznane za podstawę, z której można wywieść chronioną ekspektatywę takich praw.

Przekładając powyższe na grunt niniejszej sprawy rozwadze należało poddać, czy ubezpieczony - jak sam twierdzi - we wcześniejszym stanie prawnym (lata 2012/2013) nabył in abstracto uprawnienia emerytalne.

Zgodnie z art. 24 ustawy emerytalnej (w brzmieniu przed dniem 1 stycznia 2013 r.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługiwała emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184. Ubezpieczony wiek 65 lat osiągnie dopiero w 2021 r., stąd nie mógł nabyć uprawnień na podstawie ww. przepisu.

Przepisy art 47, art. 50, art. 50 a i art. 50 e ustawy emerytalnej, dotyczą odpowiednio nauczycieli, pracowników kolejowych i górników, z tego względu nie mają zastosowania do ubezpieczonego, który takiej pracy nie wykonywał.

Ubezpieczony nie mógł również nabyć uprawnień emerytalnych na podstawie art. 29, art. 32, art. 33, art. 39 w związku z art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej, gdyż prawo do emerytury, na warunkach określonych w tych przepisach, mogły nabyć osoby, które warunki do uzyskania emerytury w nich wymienione, spełnili do dnia 31 grudnia 2008 r.;

Stosownie do art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, ubezpieczony- mężczyzna, urodzony, który nie osiągnął wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1, mógł przejść na emeryturę po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli miał co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli miał co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Ubezpieczony nie spełnił przesłanek z art. 29 w związku z art. 46 ustawy emerytalnej, gdyż wiek 60 lat osiągnął po 31 grudnia 2008r. Nadto nie legitymował się do tej daty 35 letnim okresem ubezpieczenia, jak również nie został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy.

Artykuły 33 i 39 ustawy emerytalnej nie odnosiły się do osoby ubezpieczonego, gdyż dotyczyły ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej oraz górników.

Podkreślić również należy, iż również w przepisy obowiązujące w dacie wypadku przy pracy, któremu ubezpieczony uległ w 1985 r., nie dawały podstaw do stwierdzenia, iż nabył on wówczas prawo do emerytury. Zgodnie bowiem z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1982 r., nr 40, poz. 267), obowiązującej do daty wejścia w życie ustawy emerytalnej (01 stycznia 1999r.), emerytura przysługiwała pracownikowi, który spełniał łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn w czasie zatrudnienia lub okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 5 lat od ustania tych okresów,
- 2) ma okres zatrudnienia wynoszący łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przy tym zgodnie z art. 27 ust. 1 tej ustawy, pracownik, który nie osiągnął wieku emerytalnego określonego w art. 26 ust. 1 pkt 1, mógł przejść na emeryturę:

- 1) kobieta - po osiągnięciu wieku 55 lat, jeżeli miała 30-letni okres zatrudnienia albo jeżeli miała 20 -letni okres zatrudnienia i zaliczona została do I lub II grupy inwalidów,
- 2) mężczyzna - po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli miał 25-letni okres zatrudnienia i zaliczony został do I lub II grupy inwalidów.

Ubezpieczony do 31 grudnia 1998. nie osiągnął wieku 60 lat, nadto był zaliczony do III grupy inwalidów, następnie pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, oraz nie legitymował się 25 letnim okresem ubezpieczenia. Nie spełniał zatem warunków do nabycia emerytury także przed dniem wejścia w życie ustawy emerytalnej.

Reasumując, ubezpieczony nie spełnił przesłanek do nabycia prawa do emerytury wynikających z przepisów obowiązujących przed datą wejścia w życie ustawy emerytalnej, jak i ustawy emerytalnej w brzmieniu przed 01 stycznia 2013r., jak i po tej dacie. W świetle tych przepisów nie nabył uprawnień do emerytury, czyli nie przysługiwała mu maksymalnie ukształtowana ekspektatywa tego prawa. Stąd nie może skutecznie powoływać się na ochronę praw nabytych, gdyż takiego prawa nie nabył.

Wskazać też należy, iż od dnia 1 stycznia 2013 r., powszechny wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych po dniu 30 września 1953 r. to 67 lat (art. 24 ust. 1b pkt 20 ustawy emerytalnej), a ubezpieczony takiego wieku jeszcze nie osiągnął.

Sąd odwoławczy nadto wskazuje, iż zasadzie ochronie praw nabytych podlegają wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne. Ta zasada nie obejmuje za takich dziedzin życia i sytuacji, w których jednostka musi się liczyć z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, w tym również zmian, które znoszą lub ograniczają dotychczas gwarantowane prawa podmiotowe. Nadto z tej zasady wynika obowiązek stosowania procedury służącej ochronie określonych praw i interesów obywateli, a nie wynika natomiast bezwzględny zakaz zmiany unormowań prawnych na niekorzyść obywatela.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w świetle poczynionych ustaleń, twierdzenia ubezpieczonego o krzywdzącym, niesprawiedliwym i niezgodnym z konstytucją prawie stanowią jedynie jego własną ocenę obowiązujących norm prawnych kształtujących uprawnienia emerytalne ubezpieczonych. Tak prezentowane stanowisko ubezpieczonego nie mogło w żadnym razie podważyć prawidłowego orzeczenia wyroku Sądu Okręgowego.

Twierdzenie ubezpieczonego o działaniu względem niego prawa wstecz - odnośnie podwyższenia wieku emerytalnego do 67 lat dla mężczyzn urodzonych po dniu 30 września 1953 r - również nie zyskało aprobaty Sądu II instancji. Zgodnie ze wskazaną już doktryną istotę zasady niedziałania prawa wstecz można sprowadzić do twierdzenia, że prawo powinno co do zasady działać „na przyszłość”, wobec tego nie należy stanowić norm prawnych, które

miałyby być stosowane do zdarzeń zaszłych i zakończonych przed ich wejściem w życie. Innymi słowy następstwa prawne zdarzeń mających miejsce pod rządami dawnych norm należy ocenić według tych norm, nawet jeżeli w chwili dokonywania tej oceny obowiązują już nowe przepisy. Wobec tego skoro ubezpieczony powszechnego wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat nie osiągnął przed dniem 1 stycznia 2013 r., tj. w dacie podwyższenia tego wieku do 67 lat dla tej grupy mężczyzn, błędnie podnosi, iż względem niego zastosowanie znajduje ustawa emerytalna w brzmieniu przed dniem 1 stycznia 2013 r.

Reasumując Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, iż zaskarżony wyrok odpowiadał prawu, bowiem ubezpieczony nie wykazał przesłanek do przyznania emerytury wymaganymi powołanymi w rozważaniach przepisami.

Uznając zatem, iż rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w pkt1 oddalił apelację ubezpieczonego.

SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober SSA Alicja Podlewska